

DEN KVINDELIGE
KLÆDEDRAGTS REFORM

AF

FANNY TUXEN

KJØBENHAVN
H. HAGERUPS FORLAG

TRIERS BOGTRYKKERI (H. J. SCHOU)

1888

Der gaar i Nutiden en Strømning gennem hele Kvindeverdenen, og store Skarer staar for og imod de rejste Krav paa et helt nyt Levesæt for Kvinden, en fuldstændig Reform i hendes Tilværelse.

Hvorvidt disse Krav har retmæssig Fordring paa Gjennemførelse eller ej, er det ikke Mening her at komme ind paa. Her er Talen kun om en Reform, der er skyllet op af denne Tidsbølge, som har saa stor Betydning for enhver Kvinde, hvilket Parti hun saa end har taget i Kvinde-Reform-Sagen, vedrører hver enkelt Kvinde saa personligt, og har tillige en saa gennemgribende Indvirkning paa hele den menneskelige Tilværelse, at den atter og atter bør tages op og kæmpes for, indtil det lykkes at gennemføre den hensigtsmæssigt.

Det er Reformen i den kvindelige Klædedragt. Betragtet fra hvilket som helst fornuftigt Standpunkt, vil det let indses, hvor lidt den nuværende Dragt er i Overensstemmelse med hvad den bør være, hvor farlig den er for den enkelte, og hvor fordærvelig for Almenvellet.

Det gjælder derfor om at bevise dens Skadelighed, og dernæst paavise, hvad der bør afløse den.

Skadeligt virker den, dels ved sin nedbrydende Indflydelse paa det sjælelige, dels paa det legemlige.

Kvindedragtens nedbrydende Indflydelse paa det sjælelige?

Ja! Thi hvor haardt maa mangen Kvinde ikke kæmpe, for at kunne følge det frygtelige Uhyre, der nu i saa mange Aar, saa ubegribelig mange Aar, har svunget sin Svøbe over vore Hoveder — den franske Mode. Hvilke pecuniaire Ofre er der ikke bragt denne Moloch, hvilke Fristelser har denne altfor sejerrige Guddom ikke stillet paa hendes Vej, hvor ofte er hun ikke falden som et Offer for den.

En fuldstændig Forandring i Kvindedragtens Form, vil selvfølgelig ikke lukke Døren for Fristelserne til at pynte sig over Evne. Enhver Klædedragt vil altid have Valget mellem forskellige Stoffer og Udsmykninger, men ved at simplificere Formen er allerede meget vundet. Thi ikke alene frembyder den mindre Anledning til Overlæsselse og formindsker derved Udgifterne til den, men den frigjør, ved sin mere ensartede Form, alle de Kvindetanker, som har været tagne i Tjeneste til Udgranskningen af denne talløse Hærskare af stadig og hurtig efter hverandre vekslede Faconer, Besætninger, Over- og Underkjoler etc., Tanker, som ved at frigjøres, vil kunne anvendes paa større og ædlere Formaal.

Hvor nedbrydende er ikke alle disse pinlige, smaalige Beregninger. Jeg har oftere hørt, selv ganske

unge Kvinder udtale, naar de havde studeret Modeblade, i Anledning af en ny Kjoles Forfærdigelse eller en gammels Omsyning, at de følte sig tanketomme og idiotiske efter et saadant Studium. Og jeg véd, at Damer, der lever i megen Selskabelighed, uden meget rigelige Kaar — et ikke sjældent Tilfælde i vort lille Land — har tilbragt mange Dage, og ikke faa Natte-timer af deres Liv, med Studie og Omordning og atter Omsyning af deres Dragter, for stadig at kunde vise sig i noget nyt og moderne.

Det maa være indlysende for ethvert tænkende Menneske, hvilken forfærdelig Hæmsko alle disse Beregninger, dette Studium, over en for selve Livsførelsen saa lidet væsentlig Gjenstand, maa blive for Udviklingen af Kvindens skjulte Menneske, denne den bedre Del af hendes Personlighed.

Vi lever i en saa oplyst Tidsalder, at det ikke er muligt andet, end at det efterhaanden, om end langsomt, maa gaa op for Kvinden, hvor lidt overensstemmende med hendes Værdighed som Menneske det er, saa absolut at bøje sig under Modens Vilje.

I vor Tid, da Frihed er Løsenet, da der af saa mange Røster klages højt over den, af Guds eget Ord paabudte Underdanighed i det ægteskabelige Forhold, da der raabes højt paa Frigjørelse og Ligestilling med Manden, da der skrives og arbejdes imod det saa kaldte mandlige Tyranni, burde det let blive erkjendt, hvor meget uværdigere det er at gjøre sig til Slave af Moden. Thi der er dog saare stor Forskjel paa, om Kvinden, i Kjærlighed og Tillid, bøjer sig under en andens Vilje,

eller ufrivilligt tvinges dertil af en stærkere Part, end om hun af taabelig Forfængelighed frivilligt underkaster sig en Magt, som hendes Fornuft, hvis den fik Lov til at raade, ikke kunde anerkjende, men absolut maatte forkaste.

Hvor forfærdeligt og hvor fordærveligt hersker Moden ikke over os alle. Ganske vist ogsaa over Manden, dog har den ikke formaaet at bringe ham saaledes under Aaget som os Kvinder.

Han har, for omtrent hundrede Aar siden, frigjort sig for en latterlig Modeform, og har senere bibeholdt den dengang anlagte Dragt, kun med nogle mindre væsentlige Ændringer, medens Kvinden indtil nu, snart har ladet sig tyrannisere af Moden til at fremtræde som udspilet Ballon, snart sammenbundet som Svøbelsebarn, med meget knap Plads til at røre sine Ben, snart med Pukler for, snart bag, snart i Vaseform med Hvespetaille, snart med Tailen op under Armene, snart uanstændigt blottet, snart indhyllet saa tæt op i Halsen, at hun neppe har kunnet dreje sit Hoved, som oftest med en fuldstændig vanskabt Fod, hvor der ikke findes Plads til Taaen, og hvor Hælen, efter Modens foranderlige Vilje, stundom flyttedes midt ind under Foden.

Vi maa erkjende, at Moden ikke har turdet stille saa yderliggaaende Fordringer til Manden, som den har stillet til Kvinden, som taaler, billiger og følger alt, hvad dens mest udskejende Fantasi fremstiller for hende.

Erkjender vi nu dette at være Sandhed — og

kan vi andet? — saa fører det os let til Erkjendelsen af, hvor meget denne slaviske Modetilbedelse ødelægger i Kvindens Tilværelse. Idet den paafører hende alle disse vexlende Mærkeligheder, bortfører den, for en stor Del, hendes Fornuft, hendes Selvstændighed, hendes Skjønhedssans og hendes Blufærdighed, alle disse rige Sjæleevner, som Gud gav Kvinden for at hun skulde udvikle dem, til Velsignelse for sig selv og andre.

Ligesaa nedbrydende og knugende Modens Magt over Kvindens smukke Evner er, ligesaa hidsende og øgende virker den paa hendes uædle, syndige Tilbøjeligheder. Forfængeligheden, Ødselheden, Misundelsen, hvilken Vægt og Trivsel giver Moden ikke disse Fejl. Var det muligt statistisk at paa vise, hvor megen Skyld Moden har i de sørgelige Ægteskabs-Scener, i de gjældbundne Hjem, i de sønderrevne Venskabsforhold, vilde det sikkert give overraskende Resultater.

Men skulde dette være nødvendigt? Føler ikke næsten enhver Kvinde, hvormeget eller hvorlidet hun end har fulgt Modens Fordringer, at hun dog, mere end hun burde, har ladet denne virke paa sine slette Tilbøjeligheder? Dette vil sikkert endnu lettere blive indlysende for hende, end dens sløvende Indvirkning paa hendes ædlere Natur, og dens Tryk paa hendes Tankeliv.

Ja, hvor meget Tanke-Arbejde har den ikke fanget i sit brogede Net, bundet i sine flagrende Sløjfer og sit viftende Flor, Tanker, der kun arbejdede for et saare kortvarigt Udbytte. Hvor langt mere berigende og frugtbringende kunde Tanke-Arbejdet ikke have været, hvor langt større vilde hver enkelt Personlighed

ikke kunne udvikle sig, naar dette mere gjaldt det skjulte Menneskes Klædebon, end det ydre Menneskes Udpyntning. Men er vor, efter den franske Mode ordnede Klædedragt, sløvende og svækkende for vort Aandsliv, saa er den ikke mindre ødelæggende for vort Legemes Helbred og Udvikling. Moden tager ikke Spor af Hensyn til Helbredden, den forliges jo heller ikke med Fornuften.

Hele den nuværende Rejsning for denne Reform i Kvindedragten er, saavidt mig bekjendt, udgaaet fra Amerika, og meget maa vi være Amerikanerinderne taknemlige herfor. Thi Kvinden, som bogstavelig talt bærer Fremtiden i sit Skød, og ikke alene skal give Efterslægten Liv, men ogsaa Livskraft, hvor uendelig vigtigt er det ikke for hende, selv at være normal, stærk og sund, hvilket Ansvar har hun ikke for at hendes Legeme ikke lider nogen Overlast, hvorved det taber i Helbred og Kraft.

Det skadelige ved den nuværende Kvindedragt, er dels begrundet i dens højst forskjellige Fordeling af de varmende Stoffer paa Legemet, dels i Brugen af Snørlivet, og endelig, i den Vægt af Underklæder og ofte tungt besatte Kjole-Nederdele, som fastgjøres om Livet.

Det er disse tre Ting, der hverken passer til Kvindens Bygning eller til vort Klima, som det gælder om at raade Bod paa.

Den nuværende Kvindedragt svøber Underlivet, fra Midien nedefter, i en Mængde Lag af Uld- og Linnedstoffer, fra Midien opefter til under Armene

har den nogle færre, medens den øverste Del af Brystet, til Kjølens højhalsede Udringning, som ogsaa Benene, kun er meget let beklædt med faa Lag Stof. Da nu, som bekjendt, en Del af Lungen ligger i den øverste Del af Brystet, helt op over den nedringede Uldtrøje, Chemise og Korset, og saaledes er meget uensartet bedækket, udsættes Kvinden, i vort kolde, saa hurtigt og pludseligt skiftende Klima, stærkt for Bryst- og Lunge-Affectioner, ligesom hun ogsaa, ved kun at bære et enkelt Par Strømper og forresten kun løst hængende Skjorter, som hvert Vindpust farer ind under, let paadrager sig Maveforkølelser og alle de dermed i Forbindelse staaende Sygdomme og Lidelser.

Det er ligeledes en absolut Fejl, at næsten alle uden Undtagelse bærer Linned nærmest Legemet, kun med Undtagelse af den lille, korte, nedringede Uldtrøje, som selvfølgelig er farlig, fordi den blotter Lungespidserne for stærkt. Linned nærmest Legemet er uhensigtsmæssigt og bør afløses af en hel Ulddragt. Ulden, som modsat Linnedet, er en daarlig Varmeleder, bevarer nemlig bedre Legemets egen Varme, i Stedet for, som Linnedet at berøve det Varmen. Linnedet bliver desuden, naar Legemet sveder, fugtigt, og da det hurtigt afkøles, holder det Legemet klamt og koldt, hvorimod Ulden holder det svedte Legeme varmt. Gjennem en ensartet Beklædning over hele Legemet, og særlig en tætsluttende Ulddragt inderst paa Kroppen, bibeholdes en jevn Legemstemperatur, som er af saa stor Betyd-

ning ved Modarbejdelsen af de her i Norden saa hyppige, altid kedsommelige, ofte farlige og lidelsesfulde Forkølelses-Sygdomme*).

Og saa Snørekorsettet. Det har saa ofte været omtalt, Lægerne er atter og atter draget tilfelts mod det, har saa ofte forklaret dets Skadelighed, og bevist dets Forkastelighed, men alt er strandet paa Kvindens Forsikringer om, at det ikke generede hende, det sad ganske løst, det var aldeles nødvendigt at hun vedblev at bære det, da hun, uden det, vilde falde sammen, det støttede hendes Legeme og uden det vilde hun fryse forfærdeligt o. s. v..

Og dog maa vi, trods alle disse Forsikringer bort fra Snørekorsettet, hvis Kvinden skal gjenvinde den Helbred, som dette, af Fiskeben, Urfjedre, Spanskrør og Snore afstivede Pantser har ødelagt, dette Pantser, som end ydermere, ved Snørehuller og Snørebaand, er indrettet til at trækkes sammen, og derved sammenpresse Legemet efter som enhvers Lyst er, til at følge Modens Fordring paa Midiens, mere eller mindre vaseformige Tildannelse.

Hvor unaturlig denne, den almindeligste eller hyppigste Modeform er, vil et Blik paa den kvindelige normale Figur, som den er fremstillet i Kunstværker, f. Ex. Thorvaldsens Venus, strax vise os.

Hvor mærkeligt at Kvinden ganske er kommen bort fra at ville bevare sin Figur, som den er udgaaet

*) Man læse Professor G. Jaegers Udtalelser om hans Uldsystem. Bogen faaes, saavidt jeg mindes, gratis udleveret i Normal-Beklædnings-Forretningen, Østergade 11, Kjøbenhavn K.

fra Skaberens Haand, og at hun har omdannet den til den nuværende kunstige Fremtoning efter Modens Lov, og ovenikjøbet har vænnet sit Øje til at finde denne Unatur smagfuld. Det minder om Kinesernes Sammentrykken af Kvindefoden til en Klump, eller den Vildes Misdannelser af sin Næse, Læbe o. s. v.

Det vilde imidlertid i Virkeligheden være langt mindre farligt, om Kvinden fladtrykte Næsen, eller fik Underlæben trukket ud til en uformelig Kjødmasse, end at hun ved Korsettets Tryk omdanner sin Midie til en unaturlig Hvespetaille.

Thi netop her, hvor dette Tryk udøves, ligger alle de, for Livsvirksomheden vigtigste indre Legemsdele, Lunge, Hjerte, Lever og Milt, alle disse bløde Dele, som beskyttende omgives af Ribbenene.

„Men Korsettet trykker ikke, det generer ikke det mindste, det sidder ganske løst“, forsikres der fra alle Sider. Det er nu ikke altid ganske sandt, men selv hvor det er sandt at det ikke trykker, har dette kun sin Grund i, at det uudviklede Pigebarn, i Regelen i 12—14 Aars Alderen, faar det stive Korset paa, hvori Figuren da voxer og antager Korsettets tildannende Form. Sammenpresningen sker da saa lempeligt, lidt efter lidt, de bløde indvendige Dele giver saa let efter, det kommer saa ganske smaat efterhaanden, at den voxne Kvinde ikke mærker, at hun ikke længere kan trække Vejret som da hun var Barn. Ja, thi det er en Sandhed. Barnet og Manden, som aldrig har været indsnevret i Korsettet, trækker begge Vejret fuldt og dybt, de har det Lægen kalder det lave Aandedræt, det vil sige, at de aande

fuldt ud med Lunge og Underliv, hvorimod den stramt korsetklædte Kvinde, selv om hun føler Tøjet siddende om sig, som om det ikke trykkede hende, dog, med den unaturlige Taille, ofte paa mindre end en Alens Vidde, kun har det saakaldte høje Aandedræt, fordi hun efterhaanden, fra fjorten-femten Aars Alderen, har ladet sin Figur voxe i det vaseformede, stramtsiddende Pantserkorset, og derved har sammensnøret den nederste, bredeste Del af Lungen, saa at hun nu kun kan tage Vejret højere oppe.

Burde Kvinderne dog ikke, førend de attraar nogen anden Ligestilling med Manden, først og fremmest sørge for, at de kunde trække Vejret lige saa fuldt og dybt som han?

Hvor skadelig det utilstrækkelige Aandedræt er for Helbredden, navnlig hvor medvirkende det maa være ved den usalige Blegsot, som er taget saa stærkt til i Aarenes Løb, det vil være indlysende for enhver, som har det mindste Begreb om den store Betydning, det fulde Aandedræt har for Bloddannelsen og Circulationen.

Det er kun ganske enkeltvis og meget ufuldstændigt, at de skadelige Følger af Korsettet her er berørt. Disse er mangfoldige og sørgelige i sine Følger, thi bringer de end ikke altid Døden, saa medfører de et sygeligt Liv, i bedste Fald, et mindre sundt og kraftigt Helbred, end dette burde og kunde have været.

„Men vi kan ikke undvære Korsettet, det støtter vort Legeme“, lyder atter rundt omkring. Ja, det er sørgeligt, thi det beviser, at Legemets Muskelkraft er svækket af Korsettets Tryk. Naturen har ikke

bestemt os til at skulle understøttes af en kunstig Indretning. Kvinden skal fra Børneaaarene styrke og hærde sit Legeme ved Gymnastik og Bevægelse i fri Luft, ved naturlig Udvikling af alle Legemsdele, uden Hindring af Klædedragten, saa behøver hun ikke denne unaturlige Afstivning. Og mon dog ikke mange vil kunne overvinde Følelsen af at skulde synke sammen, naar Korsettet fjernes? Beror det ikke kun paa Vanen af at have dette tætsluttende Klædningsstykke? Min egen Erfaring gaar ud paa, at denne Følelse meget snart forsvinder, naar Klædedragten ordnes med lidt Omhu for dette Punkt, som jeg senere kommer tilbage til.

„Men“, indvendes atter, „vi fryser uden Korsettet.“ Eller der tilføjes fra andre Stemmer, „har vi kun et uafstivet Underliv paa, vil alt Tøjet let naar vi sidder ned, krybe op under Armene.“ Begge disse Ulemper vil let afhjælpes af en hensigtssvarende Underdragt.

Lad ingen Undskyldning fastholde Snørekorsettet blandt Kvindens Klædningsstykker, det er saa ødelæggende for os selv, for vore Børn, for kommende ufødte Slægter. Kan intet andet bringe det til at forsvinde, saa lad Moderfølelsen tage Kampen op imod det, denne stærke, sande, dybe Følelse maa sikkert sejre.

Ubegribeligt at nogen har kunnet opfinde denne kvindelige Helvedesmaskine, som vi ganske sikkert kun har baaret gennem disse mange, lange Aarhundreder, fordi vi ikke har kjendt eller anet den Fordærvelse, der fulgte dets Fremkomst og Ud-

bredelse. Rimeligt nok har den samme Uvidenhed skabt det.

Gaar vi langt tilbage til Oldtidens Grækerinder og Romerinder, saa træffer vi der de løst hængende Gevandter, som tugtigt og smukt tilhyllede og skjulte Kvindefigures Former. Men saa kom Moden paa den Tanke, at indføre den Reform, at lade Kvindedragten følge og fremhæve Legemets Konturer og Former saavidt muligt. Da disse nu, i de færreste Tilfælde, er udpræget skønne, saa antager jeg, at vor store Tyran begyndte at arrangere og tildanne Kvindens Figur efter sin Smag, og saa fik vi Korsettet, som kunde sammenpresse Figuren i den yndede Vaseform fra Armhulerne til Midien, og med denne Kontur-Mode fulgte saa senere de forlorne Afskyligheder, som den oplyste Kvindeverden umuligt vedblivende kan holde i Hævd, thi det maa, for den tænkende, fintfølede Kvindeaaand føles som en Skam, som en Nedværdigelse af hendes Menneske-Rettigheder og hendes Kjøen, at tildanne og udstoppe sig, for at gaa omkring som en levende Humbug.

Derfor maa Snøre-Korsettet forsvinde, lad det saa ogsaa tage nogen Tid, det er dødsdømt. Det bliver en Kamp mellem Forfængeligheden og Fornuften. Og er Forfængeligheden end en udholdende, farlig Modstander, og har den end Moden til sin mægtige Bundsforvandt, saa er Fornuften, dette Menneskets Særkjende, dog ogsaa en Stormagt, og den har nok saa stærke Allierede i Moderkjærligheden og Naturen.

Det nytter ikke at Skepticismen ryster paa Hovedet og siger — det har Fornuften jo altid havt, og har dog ikke kunnet sejre. Den Gang havde Forfængeligheden Uvidenheden paa sin Side, men denne er nu slaaet til Jorden, og med Bevidstheden om Faren ved at følge Moden, og det ikke alene egen, men Slægtens Fare, vil Kvindens Modstandskraft vaagne. Desuden er det ikke mere kun enkeltvis og spredt at Advarslerne lyder, det er en Rejsning gennem mange Lande og paa en Gang i Kvindeverdenen, udgaaet fra Kvinderne selv, derfor kan vi have godt Haab om at sejre over Snøre-Korsettet, dette den sunde Reformdragts farligste og sejgeste Hindring.

Førend jeg forlader Korsettet, vil jeg endnu fremsætte et lille Uddrag af en amerikansk Forfatterindes, Mrs. Woolsons, Udtalelser om det.

„Det skulde synes, at der allerede er sagt tilstrækkeligt om Snørelivets Skadelighed. Lægerne har altid erklæret det for højst unyttigt, og har vægret sig ved at forsone sig med det i hvilket som helst af dets forskjellige Former. Men uagtet disse Protester, holder Kvinderne stadig fast ved det, og erklærer, at de maa anvende det, eller dø. — — — — —

Svækkede gennem Fortidens fejlagtige Maade at klæde sig paa, og med Muskler, som gennem tvungen Uvirksomhed er blevene sat ud af Stand til at udføre deres bestemte Arbejde, forklarer Snørelivsbærenderne, at dette er højst nødvendigt for dem til at støtte deres Legeme, og at de, hvis de skulde und-

være det, vilde synke sammen til en formløs Masse, uden Konturer eller Skønhed. De paastaar, at Snørlivets øverste Del er nødvendig til Støtte for Busten, og at den nederste Del tjener til Beskyttelse og Dækning for Underlivet, saa at tunge Kjoler ikke tynger dem til Jorden.

„Kort sagt, hvis intet menneskeligt Væsen havde været dygtigt nok til at opfinde dette Klædningsstykke, saa havde den ene Halvdel af Guds Menneske-Skabning maattet forblive haabløst mislykket. Gud har dog, synes det, været i Stand til at skabe Manden, saa at han passer til alle de Krav, som Livet stiller til ham, men Kvinden er udgaaet fra Hans Haand, fuldstændig ude af Stand til at holde sig oprejst, eller til at udrette de daglige Pligter, som paahviler hende. Som vel var, lykkedes det et af Hans, af Ham skabte Væsner, at indse denne Mangel og at fuldende Hans Værk! Saaledes blev et Skelet nok for Manden, hvorimod Kvindens Bygning fordrede, at det indre Skelet holdtes oppe af et ydre, fastsnørt over det indre.

„Kan nogen virkelig tro, at da Skaberen gav Kvinden sin Krop, gav Han hende ikke samtidig de Muskler, som fordredes for at holde den oprejst.

„Bind en stærk, frisk Arm til en Støtte, og lad den sidde saaledes i nogle Maaneder. Tag siden denne kunstige Støtte bort, og Armen kan ikke mere løfte sig ved egen Kraft, den hænger hjælpeløst ned ved Siden. Tag derimod aldrig Støtten fra Armen og den vil aldrig føles svækket! Hvis det store Flertal af

Kvinder voxede op uden Snørliv, vilde de finde, at det var en fuldstændig Unødvendighed. Legemet vilde have Styrke nok i sig selv. At betvivle dette er at tvivle om det guddommelige Forsyns Almagt og Godhed.

Det er sandt, at Snørlivet hindrer Kvinden fra ved hver Bevægelse at føle det snærende og trykkende af hvert enkelt Baand omkring Livet. Hele Kroppen er under Korsettet sammenpresset i den Grad, at de forskellige Dele ere ude af Stand til at have nogen tydelig Følelse af deres Forhold til hverandre, den ene Del føler sig ikke mere ubekvem end den anden. Dette forklarer hvorledes det er muligt at udholde Skjortebaandenes Tryk.

Læg Snørlivet bort, men behold og bær de øvrige Klædningsstykker som hidindtil, og Klædedragten bliver uudholdelig. Det nytter imidlertid ikke at raade Bod paa det bortfjernede Sammentryknings-Redskab med et andet lignende, det kan kun gjøres ved at indrette Klædedragten i Overensstemmelse med Fysiologiens Love.

Mange siger jo, at Korsettet kun er skadeligt, naar man bruger det haardt snørt — løsnes det kan det ikke mere skade — kun Misbrugen, ikke Brugen af det maa fordømmes. Denne Indvending duer ikke. Et Snørliv er altid skadeligt, enten det snøres fast eller løst. Selve dets Form nødvendiggjør et indadgaaende Tryk fortil, selv om intet Baand fast sammen-snører det, thi gennem mange smaa Kiler, som kunstfærdigt er vævet ind i Tøjet, har det faaet Formen

af et Timeglas, og selv om det kun slutter tilstrækkelig fast til at kunne blive paa sin Plads, maa det tvinge den eftergivende Krop indenfor Snørlivet til at antage Timeglassets Form, med Maven sammentrykket i Glassets Hals. — — — — —

Omkring Midien under Ribbenene findes ikke flere Ben, med Undtagelse af Rygraden, der som en Sammenbindingslinie gaar mellem Skelettets øverste og nederste Del. Aarsagen hertil fremgaar tydeligt. Ben maa ikke findes omkring denne Kropdel, for at intet skal hindre den fuldkommen fri og uhindrede Arbejden af de, for Livsvirksomheden saa vigtige Organer, som her har sin Plads. Blødt Kjød og elastiske Muskler er de eneste Omgivelser, som tillades. Saaledes har Naturen dannet Legemet. Skulde man ikke tro, at Kvinden heraf burde have lært, hvorledes hun skulde forfærdige den Beklædning hun vilde give denne Del af sit Legeme? Idet hun benytter sig af denne Legemsdels bløde, eftergivende Egenskaber, sammentrykker hun denne Del saa meget som muligt indad, i Stedet for frit at lade den udvide sig udad. Hun anvender Snørliv og Bælte for dermed at sammentrykke og presse den, til den bliver mindre end noget Ben kunde tvinge den til at blive.“

Dette lille Udtog viser hvor farligt Korsettet er for Kvindens normale Udvikling.

Den tredje store Anke mod den nuværende Kvindedragt er den svære Vægt, der fæstes og bæres om Midien. Det er, særlig i vor Tid, bleven en meget tung Byrde, da Moden fører det med sig, at Under-

skjørtet i Regelen har en Besætning af Plisséer, Fløjel eller tunge Broderier, og at Kjolen, der som oftest er delt i Over- og Underkjole, ligeledes besættes med lignende Ting, særlig med de meget svære Perlebroderier. Naar vi nu betænke, at disse tre tunge Klædningsstykker, hvortil kommer et, ja som oftest to andre Skjorter og et eller endog ofte om Vinteren to Par Benklæder, som alle bindes om Livet, saa fast at de ikke kan glide ned, bliver det let indlysende, hvilken overordentlig Vægt, der bæres om Midien, netop om den Legemsdel, som ovenfor blev skildret som den, der mindst af alle taaler Tryk eller Sammenpresning, fordi det ingen Modstandskraft ejer, men strax giver efter, lader sig sammentrykke eller flytte, saaledes at de overliggende Organer trykker de underliggende ud af deres Leje, hvorved alt forulempes og forrykkes.

Som et Bevis paa de skadelige Følger af Klædernes Fasthæften om Livet, fortæller Doktor Stafford Blake: I Wien arbejder Kvinderne lige saa haardt som Mændene. Side om Side lægge Mænd og Kvinder Jernvejsskinner, grave Kloaker, og paa Hoved eller Skuldre bære de, opad stejle Stiger, Teglsten og Kalk til Nybygninger. Deres Klæder er, hvad Længden angaar, vel afpasset efter Arbejdet; de naar blot lidt nedenfor Knæet og mødes der sædvanlig af høje Støvler. Med et eneste Blik ser man, at denne svære Midie aldrig har været tvunget ind i et Korset, og man glæder sig ved Tanken om, at disse Kvinder er gaaet fri af alle de indvortes Lidelser, som Fiskeben

og Metalfjedre altid fremkalder. En forfærdelig Ulykke indtraf imidlertid i Wien, medens jeg endnu studerede paa Sygehuset. Nogle Stenhuse styrtede sammen, og flere Kvinder, som vare sysselsatte ved Arbejde paa dem, kom svært til Skade eller dræbtes. Nu — tænkte jeg, da jeg traadte ind i Salen, hvor Obduktionen skulde foregaa — skal jeg da endelig opnaa at se Kvindens indre Organer normalt udviklede. Til min store Forbauselse fandt jeg det modsatte. I et Tilfælde var Leveren næsten ganske delt over, og blev kun holdt sammen af et forhærdet Stykke Bindvæv. Hos én laa et Par af Ribbenene over hverandre, og næsten hos dem alle var Leveren sunket nedefter, i Stedet for at ligge i Højde med Ribbenene. Milten var i flere Tilfælde meget forrykket. Livmoderen, som af alle Kvindens indre Organer er den, som lettest tager Skade, dels paa Grund af dens bevægelige Leje i Bækkenet, dels fordi den ligger underst og trykkes ned af alt ovenfor liggende, var hos dem alle mere eller mindre flyttet ud af sit naturlige Leje. Vel var disse Bondefruentimmer alle overanstrengte af haardt Arbejde, men mange af disse unaturlige Tilstande beroede kun paa de tunge, vatterede og hjemmenvævede Skjorter, de havde baaret fra Barndommen, som altid hvilede paa Hofterne, med Linningerne fast sammentrukne og fæstede om Midjen.“

Og Doktoren tilføjer saa: „Man har villet paastaa, at den Skade, som foraarsages af Linningerne, kunde undgaas ved at der bares et Snørliv under dem. Men der behøves blot et Øjeblikks Eftertanke for at se, at

dette ikke kan være Tilfældet. Linningernes Tryk hjælper blot til at presse Fiskebenene og Metalfjedrene endnu fastere ind i det bløde, eftergivende Legeme. Da Snørlivet ikke hviler paa Skuldrene, afgiver det ikke nogen Slags Støtte for de tunge Klædningsstykker, som hviler paa Hofterne, men forøger derimod det uophørlige Tryk nedad paa Underlivsorganerne.“

Hvormegen Skyld dette Forhold har paa de mange vanskelige, sygelige Svangerskaber, de besværlige, abnorme Fødsler, og de mange andre Kvinde-Sygdomme, kan ikke konstateres, men Sandsynligheden er for, at de hyppigste og værste Anledninger til alle disse Lidelser skriver sig fra den nuværende Ordning af Kvindedragtens Fastgjøren om Midien. Mange Læger omtaler ogsaa dette Arrangement, som næsten endnu farligere end selve Korsettet.

Det er sandelig paa Tiden at Kvinden begynder at tænke over den Sag, at overveje hvorvidt hun vedblivende, med Kjendskab til Faren, tør tage det Ansvar paa sig, fortsat at bære en Dragt, som kan bringe saamegen Fare og Lidelse, ikke alene over hende selv, men over Slægten i Fremtiden.

Og hvad er det saa hun skal bekjæmpe for at gjøre Forandringen? — Forfængeligheden. Hvilket Offer skal hun bringe for denne store Sag? — Moden.

Kan Kvinden med god Samvittighed vedblivende lade sig lede i Valget af sin Klædedragt af disse to Fjender af Sandheden? Hvorlænge vil hun endnu

spænde sig for Modens Triumfvogn? Bære dens tunge Aag, som trykker baade Sjæl og Legeme?

Tiden vil vise det. Som sagt, det bliver en Kamp mellem Fornuften og Forfængeligheden. Bør vi tvivle om Sejren? Det vilde være en sørgelig Tvivl om vort Kjøen.

Hovedindvendingerne mod den nuværende Kvinde-
dragt er i det forudgaaende paaviste, og Hovedbetin-
gelserne for en fremtidig, sundere, opstillede: Legemet
saa let og ensartet beklædt som muligt, fortrinsvis
kun med Uldstoffer, intet Korset og alle Klædnings-
stykker baarne paa Skuldrene.

Dansk Reformdragt er tillige udarbejdet med det
Formaal, at den skal emancipere sig fra Moden. Den
Stræben efter at opfylde Sundhedskravet, som selvføl-
gelig staar i første Række af Betingelserne for den,
vil ellers stadig komme i Kollision med de vexlende
Modefordringer. Naar Moden f. Ex. forordner ned-
ringet Kjoleliv og korte Ærmer, eller blot aaben
Brystudringning og halvlange Ærmer, bliver det umu-
ligt at fastholde det højhalsede, langærmede Undertøj,
som Sundheden kræver. Naar Moden fordrer rigt og
tungt besatte Nederdele, vil den Regel — at alt hvad
Kvinden bærer skal være saa let som muligt — blive
overtraadt, og saaledes i det uendelige.

De Kvinder, som nu, efterhaanden i flere og flere
Lande, arbejder for Reformdragtens Udbredelse, vil

atter og atter optage Sagen og virke for den, og udarbejde gode og smukke Modeller til saavel Under-som Yderdragt. Thi Meningen er langt fra at gjøre denne normale Paaklædning til en Slags Uniform, tvertimod, den bør ordnes saa lidt fremtrædende som muligt. Smagen og Skjønheds-Sansen vil her faa et udvidet Omraade at bevæge sig paa, da det netop gjælder om selvstændigt og uafhængigt af Modesmagen at sammensætte Dragten, blot med Bibeholdelsen af Grundprincippet, der hviler paa Sundhedsreglerne.

Som ovenfor sagt, er hele Dragt-Reform-Spørgs-maalet rejst af Amerikanerinderne, men, som det ofte hænder ved en Sags første Fremtræden, er der noget usikkert i deres Ordning af Reformdragten, de tager ikke Skridtet fuldtud, muligt for ikke strax at skræmme alle bort fra Sagen. De mener saaledes, trods den klare Indsigt i Nutidsdragtens Skadelighed, at naar blot Underdragten er forarbejdet efter de sanitære Krav, kan Kvinden vedblivende lade sin Yderdragt ordne efter den franske Mode. Denne Mening eller Imødekommen af den almindelige Modesmag, fører dem ogsaa paa Afveje, idet deres Modeller til Undertøjet snart er højhalsede og langærmede, snart nedringede og kortærmede, snart lange sluttende ned om Anklen, snart korte og aabne ved Knæet, og saaledes ikke overholder den Regel for Sundhedsplejen deres Skrift om denne Sag selv hylder, at Legems-Beklædningen skal være, saavidt muligt, ens over hele Legemet. Ja, de mener endog, at det nok kan tillades at Fiskeben anvendes i Kjolens Foerliv, trods

den haarde Fordømmelsesdom de selv fælder over det og alle andre afstivende Midler.

Vedblivende at rette Yderdragten efter de vekslede Moder, er at komme ind paa en Skraaplan, som meget snart vil føre Kvindedragten tilbage til Korsettet.

Dette har de svenske Kvinder indset, som optog Sagen efter Amerikanerinderne, og de konstruerede derfor en Yderdragt, som skulde afløse Modedragten. Eller rettere, de har sammensat to Dragter, en Daglig og en Festdragt.

Men trods den Smag, hvormed de begge er ordnede, vil ogsaa deres Form føre tilbage til Korsettet af den Grund, at den ene fordrer Bælte, den anden har et stramt siddende Pandserliv. En Indvending, som endnu maa gjøres mod de forøvrigt saa smukke Dragter er, at de er for kostbare og komplicerede til at kunne opfylde et Krav, som tillige bør være et af Reformdragtens vigtigste Formaal, det nemlig, at den passer for alle Samfundsklasser, høje og lave, fattige og rige, saavel for Tjenestepiger og Arbejdsmandens Hustru, som for Exellencens Frue. Dens Form og Snit maa kunne forfærdiges af alle Stoffer, maa kunne bruges i Festdragten som i Arbejdsdragten, maa dertil være let og bekvem at bære, billig og nem at forarbejde.

Forrige Aar 1887 kom den danske Kvinde med ind i Bevægelsen for Reformdragten. En dansk Reformdragt udstilledes første Gang paa Industriforeningens hygiejniske Udstilling. Senere udgav Dansk Kvinde-samfund et Skrift med Tegninger og Mønstre, saavel

til den svenske som til en dansk Reformkjole og til hensigtssvarende Undertøj.

Atter i Aar udstiller Dansk Kvindesamfund paa den store nordiske Udstillings hygiejniske Afdeling Modeller til Selskabs-, Daglig-, Turist- og Arbejdsdragt, og dette Skrift vil fremsætte de Forbedringer de indvundne Erfaringer har fremkaldt i Underdragten.

Denne bør absolut kun bestaa af Uld. Ulddragten faaer en haard Kamp at bestaae med Kvindens indgroede Forkjærlighed for det kniplingbesatte, broderede nydelige Linned. „Jeg opgiver aldrig Særken“ — er en ofte udtalt Sætning, men Ulddragten har Lægerne paa sin Side, altsaa Sagkundskaben og Fornuften, de er værdifulde Allierede mod de to frygtelige Magter: Moden og Vanen.

En sund, bekvem og let Reformdragt bestaaer inderst i en lang Ulddragt, højhalset og langærmet, som naaer helt ned til Anklerne, den saakaldte Uldchemilette, strikket som vore almindelige Uldtrøjer, ret og vrang, med et fastere forarbejdet Stykke ved Ærmets og Benets Afslutning. Af fint hvidt Uldgarn er den behageligst, den er blødest og mest elastisk at bære lige paa Legemet, nemmest at vaske. Selvfølgelig maa Ulddragten skiftes ligesaa hyppigt som Linnedet.

Dernæst kommer det Klædningsstykke, som skal afløse Korsettet. Det af Dansk Kvindesamfund fremstillede Reformlivstykke er meget hensigtsmæssigt. Det er strikket fast af naturfarvet Uldgarn, det sammensnøres ikke, men skal forarbejdes saa at det passer

Figuren, har længere Hofte end Brystkiler, og knappes foran. Det har en højhalset Bærekrave af Normalstof og er forsynet med elastiske Strømpeholdere. Et Par korte uldne Benklæder af Normalstof eller strikkede af Normalgarn knappes under Strømpeholderne paa Livstykke, og naaer til Knæet, hvor de lange Strømper trækkes op over dem og fastholdes af Strømpeholdere. Disse tre Klædningsstykker, Livstykke, Benklæderne og Strømperne, udgjøre saaledes en anden hel Uldklædning fastere og varmere end den underste aabenstrikkede.

Korsettet „Blix“ er ligeledes anvendeligt naar ulden Bærekrave indsættes. Damer som slet ikke vil afstaa fra Brugen af Korsettet, tilraades det indtrængende, aldrig at købe det færdigsyet, men lade det forfærdige efter Figuren. Særlig maa anbefales de Korsetter der fabrikeres i Forretningen — A la toilette de Paris — Højbroplads 6, 1. Sal, hvor Maaltagningen skeer med et Apparat der viser den mindste lille Skævhed eller Abnormitet, saa at Korsettet kan tilskæres og tilpasses med en sjelden Nøjagtighed og passer Figuren fuldstændigt. De leveres ogsaa uden Snøreindretning med hel Ryg, hvilket absolut er det mest hensigtsvarende.

Efter denne anden Ulddragt kommer det delte eller Tveskjørtet, der slutter varmere om Benet, og er langt varmere at gaee i, end det almindelige Skjørt, og som, naar Kjolen løftes op over det, dog ser ud som ethvert andet Skjørt. Herover bæres nu kun ét Skjørt. Begge disse maa knappes paa Underlivet, som dertil

forsynes med flere Rækker Knapper, saa at alt bæres paa Skuldrene, intet befæstes om Midien.

Dette er Vinter-Underdragten, om Sommeren kan hvert enkelt Stykke enten fabrikeres af tyndere Stoffer eller finere Garn over grovere Pinde, eller man kan aflægge enten de korte Benklæder eller Tveskjørtet.

At bære Undertøjet paa Skuldrene ved Hjælp af Seler, som Amerikanerinderne tildels anbefaler, er ikke hensigtsvarende. Selen, som kom til at bære en større Vægt ved Kvindens end ved Mandens Dragt, udvikler et Tryk paa Lungespidsen, hvorpaa den hviler, som bør undgaaes. Blandt Mændene har mange følt sig generede af den.

Dette er saaledes den normale Underdragt, og det tør siges, at den Kvinde, som er begyndt at gaa med den, neppe nogensinde vil vende tilbage til den nu brugelige, saa let og behagelig vil hun føle sig i den, saa fri i sine Bevægelser, ja, hun vil ganske sikkert, hvis hun engang prøver atter at iføre sig den tidligere brugte, undres over, at hun nogensinde har kunnet udholde at bære den. Dertil kommer endnu at Normal Underdragten er langt mere økonomisk end den nu brugelige, og mindre tidspildende, da den hverken fordrer saa megen Syning eller Strykning.

Den danske Reformkjole, saavel den først udstillede, som de senere, af Dansk Kvindesamfund arrangerede, hviler paa samme Princip: At den skal syes i Et, hvorfor Prinsessekjolens Form lægges til Grund

for dens Snit, og at den ordnes løsthængende foran hvorved den giver Slip paa Konturmoden. Man er ved Ordningen af den særligt gaaet ud fra det Synspunkt, at kun den gennemgribende Reform, at tilhulle den kvindelige Legemsform, i Stedet for som Moden at fremhæve den, vil kunne føre til Maalet — at faae Sundhedshensynet gennemført i den efter Hygiejnens Love.

Bibeholdes Konturmoden, vil den altid friste mange tilbage til Korsettet, thi Kvindens Figur er som Regel, ikke det Moden fordrer den skal være, (af Naturen fik vi ikke Hvespetailen eller Vaseformen) og en fordærvet Smag vænnes til at finde smukt, og Lysten vækkes derfor let til at forme og tildanne den ved Korsettets Hjælp.

Selvfølgelig vilde Dragter, der fulgte Legemets Konturer, kunne bruges, uden Skade for Helbreden, naar blot Korsettet udelades, dog ikke af fyldige Kvinder, thi Brystets og Mavens bløde Fyldighed vil, i Særdeleshed naar Kvinden sidder ned, afgive et uskjønt, lidet tækkeligt Syn, naar den ikke holdes tilbage af Korsettets skadelige skæbnesvangre Afstivning. Den slanke Kvinde vil derimod kunne bruge glat siddende Kjoleliv, uden afstivende Fiskeben ellet andet lignende, over Reform Underdragten, men maa da opgive at se ud som den vanskabte Modedame med Vaseform, Hvespetaille og alle andre af Moden paaførte Udbygninger. Fornuftigst synes os den løst siddende Dragt at være, som dog altid vil lade det skjønt byggede, slanke, yndefulde Legeme komme til sin Ret. Enhver Bevægelse, enhver

Bøjning viser dets Symmetri, som langt lettere vil udvikle sig i den lette tvangfri Klædedragt end i det stive Pandser, Kvinderne for Tiden er indsnørede i, og som dræber al Ynde og Smidighed.

Bør Nutidens dannede Kvinder ikke føle det som en Pligt, nu, da Faren fra saa mange Sider er skildret for dem, at ombytte den nuværende skadelige Klædedragt, med den sunde og bekvemme. Dels for deres egen Skyld, dels for at give Exemplet for den opvoxende Ungdom, som ogsaa for den store tjenende mindre oplyste Samfundsklasse, for hvem vi højere stillede, bedre uddannede Kvinder har det Ansvar, at være ledende og toneangivende, hvad vi desværre altid har været mere paa Klædedragts end paa noget andet Omraade. Det er fra de overordnede Klasser, at Modens ofte udskejende Gyseligheder er trængt ned til dem, og hvor sørgelig har Virkningen deraf ikke været.

I en kortfattet samlet Oversigt er Reformdragts Fordele følgende: Den er

Sund, hvilket er tilstrækkeligt bevist ovenstaaende.

Bekvem, ikke alene at bære, men ogsaa at forarbejde selv. Enhver ung Kvinde vil kunne gymnasticere i den med stor Lethed, da den ikke lægger Baand paa nogen som helst fri Bevægelse, uden Hindring kan Legemet bøje og strække sig i alle Retninger. Den ældre Kvinde kan lægge sig til en lille Middagshvile uden først at have nødtigt at løse alle de ubekvemme Baand og det strammende Korset op,

og Gangen lettes overordentlig derved, at kun to Nederdele kan svøbes om Benet af Blæsten, eller den hurtige Gangs Bvægelser.

Let, og hvilken Behagelighed er ikke den lette Dragt, hvor velgjørende imod de tunge moderne, som slider paa Kvindens Kraft. Den lette gjør hende langt mere udholdende til at foretage lange Ture, som til alt staaende og gaaende Arbejde, saa at hun overkommer mere.

Varm, og det den behagelige, over hele Legemet jævnt fordelte Varme.

Frigjørende os for Afhængigheden og Slaveriet under Modens Aag, som hviler tungt paa mange.

Bevarende Kvindeskikkelsen i sin oprindelige, harmoniske, naturlige og derfor sundere Form.

Mod alle disse Fordele kan Moden kun sætte sin franske Chic, som bedaarer Øjet, med Vilje nævnes kun Øjet, fordi dette saa let lader sig fange, thi den fint udviklede Skjønhedsfølelse har kun altfor ofte følt sig saaret af denne Chics yderliggaaende Naragtigheder, som vi strax opdager naar vi ser paa de Moder der ligger et, ofte kun ganske kort Tidsrum tilbage i Tiden.

Hvad Fodbeklædningen angaar, da er den langt fra hensigtssvarende indrettet. Sætter man den nøgne Fod paa et Stykke Papir, og tegner dens Kontur med en Blyant, som vi gjorde i vor Barndom, naar vi paa Tavlen tegnede den udspilede Haand, og saa sætter sin Sko eller Støvle paa Fodens Kontur, Hæl til Hæl, Taa til Taa, og tegner dens Kontur, vil man

strax opdage, hvor lidet Saalens Form passer til Fodens, og at det kun er muligt at faa denne ned i Fodtøjet, ved at trykke den mere eller mindre sammen. At næsten alle Kvinder lider, enten af kolde Fødder, Ligtorne, Knyster eller ømme Fødder, er kun de sørgelige Følger af denne fejlagtige Fodbeklædning, der mere eller mindre hindrer Blodomløbet. At den ogsaa hæmmer Gangen, og gjør Kvinden uskikket til lange Fodture, er en Selvfølge.

Den sundeste og bekvemmeste Fodbeklædning er Skoen og Gamachen, som om Vinteren bør afløse den høje stive Støvle af Læder eller Skind. Dels er Skoen lettere og Foden bevæger sig friere, dels hindrer Læderet Uddunstningen. Derved vedligeholder det ganske vist den Varme, som Fødderne udvikler ved Motion, lige som det ogsaa hindrer Kulden fra at trænge ind, men sidder man stille, bliver Fødder og Ankler efterhaanden kolde, idet Uddunstningen slaar imod det næsten uigjennemtrængelige Læder, og slaar saa tilbage mod Huden som Klamhed, hvilket hurtigt bevirker Føddernes Afkøling.

Klædes Gamasher beforderer derimod Uddunstningen, og vedligeholder en behagelig, tør Varme ved Fødder og Ankler, Syr man Gamacher, Tveskjørt og Kjole af samme mørke Farve Klæde, faar Dragten i al sin Tarvelighed, et elegant Præg.

Fodtøjet bør aldrig kjøbes færdigsyet, da det i de allerfærreste Tilfælde passer Foden fuldkomment. Skomageren bør ved Maaltagningen forstaa at undersøge Fodens oprindelige Form, og lade sig det være

magtpaaliggende, at Skoen kommer til at passe efter Foden og ikke efter Moden. Skoen maa syes til hver Fod, have en bred Næse, hvorved Tærerne kommer til at ligge uhindrede ved Siden af hinanden, og en bred engelsk Hæl, der sidder under Fodens Hæl, og ikke under Svejjet. For ikke at hindre Gangen maa Skoen sidde fast, hvilket den ogsaa godt kan, uafhængig af Fodens rummelige Plads i den. Naar den blot slutter i Hælen og sidder fast — ikke stramt — over Vristen, hvorfor den helst bør være til at snøre, vil den føles som støbt om Foden.

Galochen er aldeles uundværlig i vort fugtige Klima, den er baade sund og økonomisk, desuden er det langt behageligere at gaa med lettere Fodtøj i Galochen, end med det svære, tyksaaledede, som ellers udkræves for at holde Fugtigheden ude, lige som det heller ikke er sundt at gaa med den vaade Lædersaal.

Galochestøvlen er en udmærket Fodbeklædning naar Jorden er frossen eller tilsneet. Det er da for koldt for Foden, kun at være beklædt med en Lædersaal, der bliver gjennemtrængt af Fodkulden, saa Fodens egen Varme først kan bekæmpe denne bidende Kuldes Indtrængen gennem en lang, hurtig Marche, og det er endda ikke altid at man opnaar at faa varme Fødder, førend man atter er inden Døre, og har skiftet sit Fodtøj.

Galochestøvlen holder derimod Foden varm medens man gaar, men maa hurtigst muligt tages af inden Døre, da den her virker skadeligt af samme Grund som Læderet, da Gummien er endnu mere uigjennem-

trængeligt. En Økonomisag bliver den derved, at man, naar man ikke netop skal i Selskab eller gjøre Visitter, kan beholde Hjemmefodtøjet i Galoche-Støvlen, som er meget holdbar.

Hvad nu Ydertøjet angaar, da maa Vinterdragten, for at være sund, bestaa af en lang Kaabe, helt ned til Kjolens Søm, der slutter fast til Livet bagpaa, men hænger ganske løs ned foran, helst med lange, tætsluttende Ærmer, og saa let og varm som mulig, f. Ex. foret med let Pelsværk eller vatteret, og uden tung Besætning.

Foraars- og Sommer-Overstykket kan have samme Længde og Snit som Kaaben, særlig bør i vort uberegnelige Klima, Foraars-Overstykket have det. Om Sommeren kan ogsaa benyttes en kort Trøje af samme Stof som Kjolen, eller lignende, blot intet tungt, som besværer Legemet, og lægger Beslag paa Kvindens Kræfter, der ikke bør benyttes til at slæbe omkring med en Byrde af Pynt.

Hatten bør i hygiejnisk Henseende have to Egenskaber, let og skærmende for Øjet, særlig om Sommeren. Jo lettere, desto sundere og bekvemmere, og skygger den for Øjnene kan den befri os for Parasollen.

Muffen er, om ikke just usund, saa dog en upraktisk Gjenstand særlig for de Kvinder, der besørger Indkjøb, eller kører en Barnevogn, og ikke mindst for dem, for hvem Gangen er besværlig. Istedet for Muffen kan bedst anvendes et Par bløde Hjorteskindshandsker, og over dem et Par, af det fineste, blødeste Uldgarn, vrangt og ret strikkede Halvhandsker, som

er saa lange, at de kan trækkes helt op over Kjoleærmet til Albuen. Ved at holde Ærmet saa lufttæt som muligt sluttet til Armen, bliver de meget varme.

Hermed er den danske Reformdragt givet i alle sine Enkeltheder, og det tør siges, at enhver Kvinde, som har Mod til at bryde med Moden, og klæde sig efter Sundhedens Regler, vil føle det som en Velsignelse, som en Lettelse i sit Liv.

At alle, eller blot et Flertal, strax skulle anlægge den, eller forsøge paa at iføre sig den, kan ikke ventes. Men trænger Dragten, trods alt hvad der taler for den, ikke igjennem i Nutiden, saa vil den det sikkert i Fremtiden.

Vi ser i Særdeleshed hen til Mødrene med Haab. De vil ikke kunne udholde at tænke paa, at deres smaa, sunde, velskabte Børn skal ødelægges, som de selv er bleven det, vil ikke at dette lille, bløde Legeme skal sammenpresses, saa at det ikke faar Lov til at udvikle sig til det Maal af Sundhed og Kraft, som det, efter sine naturlige Anlæg burde og kunde.

Fornuften vil ogsaa trænge mere og mere igjennem. Den er jo hidindtil holdt nede af Kvindens Ukjendskab til Faren ved hendes Paaklædning. Men nu er Sløret løftet, Fornuften ser klart, og hvor den træder i Forgrunden, maa Moden forsvinde.